

6.1.8 Behandling av saken i organet som har fattet avgjørelsen (vedtaksorganet)

I kommuneloven § 59 nr. 2 heter det at krav om lovlighetskontroll skal fremsettes for «det organ som har truffet den aktuelle avgjørelse.» Det heter videre at «Hvis dette opprettholder avgjørelsen, oversendes saken til departementet.»

Det har vært reist spørsmål om dette innebærer at kommunen/vedtaksorganet har plikt til å ta stilling til saken på nytt, ved å fatte nytt vedtak i saken hvor en enten opprettholder tidligere avgjørelse, eller treffer ny endret avgjørelse.

Forholdet er ikke kommentert i lovens forarbeider. Som ved ordinær klagebehandling etter forvaltningsloven, er det ønskelig at det organet som har truffet avgjørelsen skal få anledning til å se på saken på nytt før den sendes Fylkesmannen for kontroll. Organet får da anledning til eventuelt å endre vedtaket uten at det oversendes for statlig kontroll.

Det samsvarer best med lovens ordlyd «Hvis dette opprettholder...» at vedtaksorganet formelt må ta stilling til saken på nytt. Det er imidlertid tvilsomt om det kan settes som krav at saken må være gjenstand for ny realitetsbehandling og votering i vedtaksorganet før oversendelsen til Fylkesmannen.

Likevel mener departementet det bør synliggjøres i protokollen eller i oversendelsen til Fylkesmannen at avgjørelsen er opprettholdt av vedtaksorganet. Dette (opprettholdelsen) kan skje ved at vedtaksorganet i møte, gjennom votering eller på annen måte, bestemmer at saken skal oversendes til klageinstansen. Dersom det ikke fremkommer noe informasjon som tilsier at kommunen har tatt stilling til om avgjørelsen opprettholdes før oversendelsen til klageinstansen, bør Fylkesmannen sende saken tilbake til kommunen for behandling.

Det fremgår verken av kommuneloven eller forarbeidene en frist for oversendelse til Fylkesmannen. Departementet har tidligere uttalt at lovens regler må suppleres med uskrevne normer for god forvaltningsskikk. Vedtaksorganet bør uten ugrunnet opphold ta stilling til om det ønsker å opprettholde sin avgjørelse. Hva som ligger i «uten ugrunnet opphold», må avgjøres i forhold til den enkelte sak på samme måte som etter forvaltningsloven § 11a. Her er sakens kompleksitet av betydning.

Det er det organet som «har truffet den aktuelle avgjørelsen» som skal ta stilling til saken på nytt. Organet eller administrasjonen kan ha truffet avgjørelsen etter delegert myndighet. Kommunen må som utgangspunkt selv bestemme hvordan lovlighetsklagen skal behandles før oversendelse til Fylkesmannen, men det må gå klart frem at avgjørelsen har blitt tatt stilling til av det organet som opprinnelig traff avgjørelsen. Som øverste organ i kommunen kan likevel kommunestyret selv alltid ta stilling til spørsmålet på vegne av underliggende organ. For å forhindre forsinkelse er det likevel viktig at det ikke legges opp til flertrinns intern behandling av lovlighetsklagen før saken sendes Fylkesmannen. I enkelte tilfeller kan utredningsprinsippet i forvaltningsloven § 17 likevel tilsi at klagen bør forelegges det organet som har delegert sin myndighet til vedtaksorganet.

Både det organet som har fattet avgjørelsen og overordnet organ i kommunen kan når som helst omgjøre avgjørelsen, så lenge slik omgjøring skjer i samsvar med forvaltningslovens bestemmelser. Forvaltningslovens regler om omgjøring gjelder uavhengig av om avgjørelsen er påklaget eller krevd lovlighetskontrollert.

Det har vært spørsmål om hvordan kommunen skal håndtere lovlighetsklager der det er spørsmål om klagevilkårene etter § 59 nr. 1 første punktum er oppfylt. Et flertall i kommunestyret kan ikke nekte tre eller flere kommunestyremedlemmer å få sin lovlighetsklage fremmet for Fylkesmannen ved å legge til grunn at vilkårene for klage ikke er til stede. En slik adgang vil kunne føre til at lovlighetsklager generelt kan avskjæres av flertallet. Dette vil heller ikke være i samsvar med formålet bak ordningen, som er muligheten for kommunestyrets mindretall til å få avgjørelsen prøvet på nytt ved rettslig tvil.

Dersom det fremstår som helt åpenbart at ikke klagevilkårene er oppfylt, for eksempel der det kun er én kommunestyrerepresentant som stiller seg bak klagen, eller klager er et varamedlem som ikke var til stede i møtet der avgjørelsen ble truffet, foreligger det ingen plikt for kommunen til å oversende klagen til Fylkesmannen. Ut over dette må Fylkesmannen som klageinstans alltid ta stilling til hvorvidt vilkårene for lovlighetsklage er oppfylt i det enkelte tilfellet, og kan eventuelt avvise saken dersom vilkårene ikke er til stede.